

22.09.2025 kontrolliakt nr 12.2-4/9 riigihanke teostamise kontrollimise kohta Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuses

Kontrollimise alus:	Rahandusministeeriumi 12.11.2024 kiri nr 12.2-4/20-1
Hankija nimi:	Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus
Hankija registrikood:	70009764
Hankija õiguslik vorm:	avalik-õiguslik juriidiline isik
Hankija esindusõiguslik isik:	Katri Raudsepp
Kontrolliperiood:	22.09.2022-13.10.2022

1. Kontrollimise eesmärk ja ulatus

- 1.1. Kontrollimisele kuulus Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse (edaspidi *hankija*) poolt dünaamilise hankesüsteemiga „Kontoritarbed“ (viitenumber 251391) seotud riigihange „Kontoritarvete ostmine Kaitseväele“ (viitenumber 254808), (põhikood 30190000-7 mitmesugused kontoriseadmed ja -tooted) (edaspidi ka *riigihange*).
- 1.2. Hankija alustas riigihangete registris (edaspidi *eRHR*) riigihanget 22.09.2022, määrares pakkumuste esitamise tähtpäevaks 05.10.2022. Riigihanke menetluse tulemusel sõlmiti 13.10.2022 hankaleping nr 2-2/22/689-1.
- 1.3. Kontrollimise eesmärgiks oli anda hinnang, kas hankija on riigihanke korraldamisel kehtestanud riigihanke alusdokumentides riigihangete seaduse (edaspidi *RHS*) § 77 lg 6¹ ja lg 7¹ ning 01.01.2022 jõustunud keskkonnaministri 29.06.2021 määruse nr 35 „Hankalepingu esemeks olevate toodete ja teenuste keskkonnahoidlikud kriteeriumid ja nende kohta riigihanke alusdokumentides kehtestavad tingimused“ (RT I, 02.07.2021, 13) (edaspidi *määrus nr 35*) alusel (minimaalselt kohustuslikke ja soovituslikke) keskkonnahoidlikke kriteeriume.
- 1.4. *RHS*-is ning määruses nr 35 sätestatud nõuetest kinnipidamist on kontrollitud *eRHR*-is avaldatud andmete alusel.
- 1.5. Järelevalvemenetluses kontrollitakse üksnes hankija tegevuse õiguspärasust (*RHS* § 203 lg 3). Seetõttu ei ole Rahandusministeerium järelevalvemenetluses kontrollinud hankija tegevuse otstarbekust ega hinnanud hankija otsuste ja toimingute tulemuslikkust.
- 1.6. Rahandusministeeriumil on õigus anda soovitusi ja juhiseid *RHS*-i paremaks järgimiseks ja rikkumiste ärahoidmiseks. Soovitused ja juhised võivad sisalduda järelevalvemenetlust lõpetavas dokumendis (*RHS* § 210), sh valimipõhises järelevalvemenetluses koostatavas kontrolliaktis (*RHS* § 205 lg 4 p 3).
- 1.7. Kontrolliakti projekt edastati hankijale tutvumiseks ja arvamuse avaldamiseks 15.09.2025. Hankija esitas omapoolse seisukoha kontrolliakti projektile 19.09.2025. Hankija kinnitas, et alates 2023. aastast on keskkonnahoidlikud kriteeriumid lisatud Kaitseväe kontoritarvete riigihangetele. Samuti teavitas hankija, et on alustamas uueks perioodiks riigihanke ettevalmistamist, kus on samuti arvestanud nende kriteeriumitega.

2. Kokkuvõtte järelevalvemenetluse tulemustest

- 2.1. Hankija ei ole riigihanke alusdokumentide koostamisel järginud määruse nr 35 lisa 4 p-des 1.1-1.3 sätestatud kohustuslikke keskkonnahoidlikke kriteeriume, jättes kehtestamata minimaalselt nõutavad keskkonnahoidlikud tingimused *eRHR*-is pakkumuse vastavustingimustena.
- 2.2. Määruse nr 35 lisa 4 p-s 2.1 soovituslikuna sätestatud valikkriteeriumi hankija pakkumuse vastavustingimustes ega hindamiskriteeriumina ei rakendanud.

3. Riigihanke alusdokumentides keskkonnahoidlike kriteeriumite kasutamise kontrollimine

3.1. Määruse kohaldavus riigihanke korraldamisele

RHS § 2 lg 2 kohaselt tuleb riigihangete planeerimisel ning korraldamisel arvestada muu hulgas keskkonnahoidlike lahendustega. Kui hankelepingu esemeks olevale asjale või teenusele on kehtestatud keskkonnahoidlikkuse kriteeriumid, siis vastavalt RHS § 77 lg-le 6¹ peavad riigihanke alusdokumendid (edaspidi *RHAD*) sisaldama tingimusi, mis arvestavad kogu kasutusiga hõlmavate energia- ja keskkonnamõjudega.

Määrus nr 35 nimetab neli valdkonda, mille hankimisel peab hankija RHAD-i lisama kohustuslikud keskkonnahoidlikud kriteeriumid. Samuti on määruses nr 35 sätestatud vabatahtlikud valikkriteeriumid, mida on hankijal soovitatav RHAD-i lisada, kuid mille lisamine ei ole hankijale kohustuslik. Määruses nr 35 nimetatud keskkonnahoidlikud tingimused kuuluvad olemuslikult erinevatesse RHAD-i osadesse: kvalifitseerimise tingimus, tehniline kirjeldus, vastavustingimus, hindamiskriteerium, lepingutingimus. Olenemata sellest, kas tegemist on tehnilise kirjelduse või lepingutingimusega, tuleks hankijal kehtestada keskkonnahoidlikud kriteeriumid RHAD-is pakkumuse vastavustingimustena. eRHR võimaldab hankijatele näidiseks sisestada pakkumuse vastavustingimused ja hindamise kriteeriumid. Nende kasutamisel lisandub hankele keskkonnahoidlikkust esile tõstev märkis – „roheline leheke“. Nii saab hankija keskkonnahoidlikke hankideid eRHR-ist otsida ja enda riigihankes eeskujuks võtta. Samuti on riigil vaja esitada keskkonnahoidlikest hangetest ülevaateid Euroopa Komisjonile, mis poleks võimalik, kui riigihankel ei ole roheline lehekese märket. Seega, kui hankija sätestab keskkonnahoidliku tingimuse lepingu projektis, peaks roheline lehekese märke saamiseks siiski kehtestama registris ka vastavustingimuse (nt kinnitus, et pakkuja täidab lepingus sätestatud nõude). Seetõttu on näidisklauslid sõnastatud just vastavustingimuseks (vt „Keskkonnahoidlikud nõuded mõõblile, puhastustoodetele ja -teenustele, paberile ja kontori-IT seadmetele – [määruse nr 35 rakendamise juhend hankijale.pdf](#), lk 2).

Määruse nr 35 § 1 lg-st 1, lg 3 p-st 4, §-st 3 ja §-st 8 tulenevalt on avaliku sektori ja võrgustikusektori hankijad kohustatud koopia- ja joonestuspaberi hankimisel kehtestama RHAD-is keskkonnahoidlikud kriteeriumid vastavalt määruse nr 35 lisas 4 „Koopia- ja joonestuspaberi keskkonnahoidlikud kriteeriumid“ sätestatule.

Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus on käsitatav avaliku sektori hankijana RHS § 5 lg 2 p 3 tähenduses, kes on vastavalt RHS § 5 lg-le 1 kohustatud järgima riigihangete teostamisel ja määruses nr 35 nimetatud koopia- ja joonestuspaberi hankimisel RHS-is sätestatud korda, sh täitma keskkonnahoidlikkuse kriteeriumidega seotud kohustusi.

Koopia- ja joonestuspaber (CPV: 30197620-8 - kirjapaber, 30197630-1 - trükipaber, 30194320-4 - joonestuspaber) on kirjutamiseks, trükkimiseks ja koopiate tegemiseks ette nähtud trükimärkideta paber (kuni 170g/m²), mida müüakse lehtede või rullidena (vt „Keskkonnahoidlikud nõuded koopia- ja joonestuspaberile – määruse nr 35 rakendamise juhend hankijale“, lk 3). Koopia- ja joonestuspaber ei hõlma paberist valmistooteid, nagu näiteks kirjutusplokid, joonistusplokid, kalendrid, märkmikud.

Määrus nr 35 kohaldub hankemenetlustele (RHS § 77 lg-s 7¹ sätestatud määrusandlusvolitus sisaldub RHS-i 2. ptk-i sätetes), samuti lihthankemenetlustele (RHS § 125 lg 5) ning sotsiaal- ja eriteenuste erimenetlustele (RHS § 126 lg 7) (vt ka „Keskkonnahoidlikud nõuded mõõblile, puhastustoodetele ja -teenustele, paberile ja kontori-IT seadmetele – määruse nr 35 rakendamise juhend hankijale“, lk 4).

Hankija märkis riigihankes RHAD-i koosseisu kuuluva lisa 1 tehnilise kirjelduse "Kontoritarvete ostmise Kaitsevägele 12 kuu jooksul" riigihanke esemeks kontoritarbed, mis jagunevad tehnilise kirjelduse p 1.2 alusel järgmistesse tootegruppidesse:

- 1.2.1. Ajaplaneerijad (erinevad kalendrid, sh kalendermärkmikud).
- 1.2.2. Paberikaubad (nt erinevad paberikaubad, ümbrikud, iseliimuvad etiketid ja kleebised, kaustikud, märkmeblokid- ja paberid jms).
- 1.2.3. Dokumentide haldamise ja arhiveerimise tarvikud (nt registraatorid, kiirkõitjad, kiletaskud, vahelehed, arhiivkarbid jms).
- 1.2.4. Kirjutus- ja korrektuurvahendid (nt erinevad pliiatsid, nende südamikud ja tindid, markerid, teritajad, korrektuurlindid- ja pliiatsid, kustutuskummid jms).
- 1.2.5. Kleeplindid, liimid, kiled (nt erinevad kleeplindid ja teibid, liimid ja liimipulgad, lamineerimiskiled jms).
- 1.2.6. Töölaua tarbed (nt dokumendisahlid, kirjatarvete alused, lauamatid, visiitkaardikarbid jms).
- 1.2.7. Kontori väikevahendid (nt klammerdajad, augurauad käärid, joonlauad, kirjaklambrid, nõelad, rahakummid jms).
- 1.2.8. Tahvlid ja tahvlitarbed (nt erinevad tahvlid, kriidid, tahvlimagnetid, tahvlihooldusvahendid jne).
- 1.2.9. Kontoritehnika (nt andmekandjad, etiketiprinterid, kalkulaatorid, patareid jms).

RHAD lisa 1 „Pakkumuse vorm“ jrk nr 35 kohaselt soovib hankija tellida paberikaupade tooterühmas muu hulgas järgmisi tooteid:

Värviline koopiapaber A4, 160 g, üks värv, pakis 250 lehte

Rahandusministeerium on seisukohal, et olukorras, kus riigihanke tulemusel sõlmitud hankelepingu alusel ostetakse ka koopia- ja joonestuspaberi tooterühma kuuluvat koopiapaberit (kuni 170g/m²), siis pidi hankija riigihanke läbiviimisel, sh RHAD-i koostamisel, arvestama RHS § 77 lg-s 6¹ ja määruses nr 35 sätestatud nõuetega. Siinkohal märgime, et tutvudes riigihanke aluseks oleva dünaamilise hankesüsteemi „Kontoritarbed“ (viitenumber 251391) alusdokumentidega, puuduvad ka seal tingimused kohustuslike keskkonnahoidlike kriteeriumide kohta.

3.2. Keskkonnahoidlikud kriteeriumid ja nende kontroll

Määruse nr 35 § 3 sätestab, et hankija peab kehtestama §-s 1 nimetatud nelja tooterühma ja teenuse, sh koopia- ja joonestuspaberi (vt § 1 lg 3 p 4), hankimisel RHAD-is käesoleva määruse lisades sätestatud keskkonnahoidlikud kriteeriumid. Hankijal on õigus lisada täiendavalt valikkriteeriumeid või kriteeriume ise sõnastada. Täpsemad nõuded koopia- ja joonestuspaberi keskkonnahoidlikele kriteeriumidele sisalduvad määruse nr 35 lisa 4, mille alusel jagunevad kriteeriumid hankija jaoks RHAD-is kasutamiseks kohustuslikeks ning soovituslikeks valikkriteeriumideks.

Määruse nr 35 lisa 4 p-des 1.1-1.3 ette nähtud kohustuslikud keskkonnahoidlikud kriteeriumid, mis tuleks näha ette pakkumuse vastavustingimusena on: (i) tootele on väljastatud Euroopa Liidu ökomärgis või muu samaväärse Euroopa standardiorganisatsiooni standardi kohane I tüübi ökomärgis, mis on otseselt seotud paberi tootmisprotsessiga (mitte tehase juhtimistavadega); (ii) tselluloosi tootmiseks ettenähtud esmane puidukiud peab pärinema seaduslikust allikast; (iii) paberi tootja peab olema rakendanud ISO 9001, ISO 14001, EMAS või mõnda muud samaväärset rahvusvaheliselt tunnustatud kvaliteedi- ja/või keskkonnajuhtimise süsteemi. Määruse nr 35 lisa 4 p 2.1 kohaselt on hankijal võimalus kasutada valikkriteeriumit: (i) kontoriseadmetes kasutatava paberi sobivuse tagamiseks tuleb hankijale kvaliteedi kontrollimise eesmärgil esitada vastava toote näidis.

Hankija ei ole kehtestanud eelnimetatud määruse nr 35 lisa 4 p-des 1.1-1.3 loetletud kohustuslikke keskkonnahoidlike kriteeriume RHAD-is pakkumuse vastavustingimustena.

Samuti ei ole hankija kehtestanud määruse nr 35 lisa 4 p-s 2.1 nimetatud valikkriteeriumit RHAD-is, sh pakkumuse vastavustingimustena ega hindamiskriteeriumina.

4. Tähelepanekud ja soovitusel

Palume edaspidi tähele panna, et kui hankija RHAD-is arvestanud keskkonnahoidlike kriteeriumidega, siis kajastada see ka eRHR-is hanke lisaandmete lehel („Keskkonnahoidlikud aspektid: On“). Lisaks soovitame hankijal kaaluda, kas koopia- ja joonestuspaberi riigihangetes oleks võimalik rakendada ka soovituslikku keskkonnahoidlike kriteeriume. Keskkonnahoidlike kriteeriumide näidisklauslitega, koolitusmaterjalidega ja muu asjakohase oskusteabega tutvumiseks soovitame hankijal külastada Kliimaministeeriumi veebilehel asuvat keskkonnahoidlike riigihangete rubriiki.

5. Järeldused

- 5.1. Hankija ei ole riigihanke ettevalmistamisel ja läbiviimisel arvestanud määrusest nr 35 tulenevate kohustuslike keskkonnahoidlike kriteeriumidega. Palume hankijal edaspidi lisada koopia- ja joonestuspaberi hankimisel alati RHADi ka määruse nr 35 lisa 4 p 1.1 alapunktidest 1.1.-1.3. tulenevad nõuded.
- 5.2. Palume hankijal edaspidi olla tähelepanelik ka eRHR-i andmeväljade täitmisel ning märkida eRHR-is keskkonnahoidlike aspektide kasutamine kui hankes on keskkonnahoidlikud tingimused.
- 5.3. Hankepraktika hea taseme hoidmiseks ja edasiarendamiseks on hankija asutuses riigihangete korraldamisega tegelevatel isikutel kasulik perioodiliselt tutvuda nii Rahandusministeeriumi kui ka Kliimaministeeriumi veebilehel avaldatud (keskkonnahoidlike) riigihanke juhendite, analüüsidega ja vastustega korduma kippuvatele küsimustele ning osaleda riigihangete alastel koolitustel.
- 5.4. eRHR-i puudutavates küsimustes abistab hankijat Riigi Tugiteenuste Keskuse koosseisus tegutsev registri kasutajatugi (tel. 611 3693, E-R kell 9:00–12:00; 13:00–15:00; e-post register@riigihanked.riik.ee).

(allkirjastatud digitaalselt)

Estella Põllu
riigihangete valdkonna juht
riigi osaluspoliitika ja riigihangete osakond

Järelevalvetoiminguid teostanud ametnik:

(allkirjastatud digitaalselt)

Kertu Kuiv
jurist
riigi osaluspoliitika ja riigihangete osakond